

КАТКОВА Т. Г.,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри права
(Національний аерокосмічний
університет імені М. С. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»)

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736-2019-3-2-8>

ПРИНЦИПИ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРАВА

У статті досліджені питання класифікації принципів інформаційного права. Автор зауважує, що єдиного погляду на класифікацію принципів інформаційного права серед вітчизняних учених немає. Однак залежно від сфери застосування принципи інформаційного права можна поділити на загальноправові, міжгалузеві та галузеві. Автор статті наголошує на тому, що Законом України «Про інформацію» закладена система принципів правового регулювання відносин у сфері інформації, яка може бути використана як основа галузевих принципів інформаційного права. На думку автора статті, у майбутньому Інформаційному кодексі України мають бути відображені такі принципи: гарантованість права на інформацію; забезпечення рівних можливостей щодо створення, збирання, одержання, зберігання, використання, поширення, охорони й захисту інформації; відкритість, доступність інформації, свобода обміну інформацією; забезпечення інформаційної безпеки; достовірність і повнота інформації; свобода вираження поглядів і переконань; заборона цензури інформаційної діяльності; правомірність одержання, використання, поширення, зберігання та захисту інформації; захищеність особи від втручання в її особисте й сімейне життя.

Ключові слова: *принципи права, принципи інформаційного права, інформаційне право, класифікація принципів інформаційного права.*

В статье исследованы вопросы классификации принципов информационного права. Автор отмечает, что единого подхода к классификации принципов информационного права среди украинских ученых нет. Однако в зависимости от сферы применения принципы информационного права можно классифицировать на общеправовые, межотраслевые и отраслевые. Автор статьи обращает внимание на то, что Законом Украины «Об информации» заложена система принципов правового регулирования отношений в сфере информации, которая может быть использована как основа отраслевых принципов информационного права. По мнению автора статьи, в будущем Информационном кодексе Украины должны быть отражены такие принципы: гарантированность права на информацию; обеспечение равных возможностей в создании, сборе, получении, хранении, использовании, распространении, охране и защите информации; открытость, доступность информации, свобода обмена информацией; обеспечение информационной безопасности; достоверность и полнота информации; свобода выражения взглядов и убеждений; запрет цензуры информационной деятельности; правомерность получения, использования, распространения, хранения и защиты информации; защищенность лица от вмешательства в его личную и семейную жизнь.

Ключевые слова: *принципы права, принципы информационного права, информационное право, классификация принципов информационного права.*

The article deals with the issues of classification of the information law principles. The author observes that there is no single point of view on the classification of the information law principles among Ukrainian scientists. But, depending on the scope of application, the classification of principles is commonly recognized, which divides them into common law, inter-branch, and sectoral principles. The author stresses that Ukrainian Law "On Information" contains a system of principles of legal regulation of relations in the field of information, which can be used as the basis of sectoral information law principles. According to the author of the article, in the future, the Information Code of Ukraine should reflect the following principles: guaranteeing the right to information; provision of equal opportunities for the creation, collection, reception, storage, use, dissemination, protection of information; openness, accessibility of information, freedom of information exchange; provision of information security; reliability and completeness of information; freedom of expression and belief; prohibition of censorship of information activity; the legality of obtaining, using, disseminating, storing and protecting information; the protection of the person from interference in her personal and family life.

Key words: *principles of law, principles of information law, information law, classification of principles of information law.*

Вступ. Важливими питаннями в теорії інформаційного права є поняття принципів інформаційного права та їх класифікація. Дослідження цих питань впливає на розуміння й подальше вдосконалення системи інформаційного права, проведення реформування його інститутів, удосконалення інформаційного законодавства, механізму регулювання обігу інформації, правотворчої та правозастосовної діяльності. Принципи інформаційного права допомагають глибше зрозуміти зміст конкретних норм законодавства, зумовлюють тенденції його подальшого розвитку. Згідно з принципами інформаційного права відбувається тлумачення норм права, особливо в тих випадках, коли в законодавстві є різні протиріччя та пробіли.

Питання принципів інформаційного права підіймалося в працях таких вітчизняних і зарубіжних учених: О.А. Баранова, Л.П. Коваленко, О.В. Мінбалєєва, А.І. Марущака, І.В. Панової, В.С. Політанського, І.М. Рассолова, І.М. Сопілка та інших. Проблеми державної інформаційної політики приділяли увагу І.В. Арістова, Б.А. Кормич, О.В. Олійник, М.Л. Пахнін та інші науковці. Однак окреме ґрунтовне дослідження принципів інформаційного права України та їх класифікація не проводилися.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження принципів інформаційного права та їх класифікація. Формування принципів інформаційного права є одним із найважливіших складників проблеми становлення інформаційного законодавства та розвитку науки інформаційного права.

Результати дослідження. Слово «принцип» у перекладі з латини означає «начало», «основа», «першооснова». Особливу роль принципи відіграють у праві, оскільки принципи права – це відправні ідеї його буття, які відображають найважливіші закономірності й підвалини цього типу держави та права, є однопорядковими із сутністю права й утворюють його основні риси, відрізняються універсальністю, відповідають об'єктивній потребі побудови та зміцнення певного суспільного ладу [1, с. 633].

Принципи інформаційного права можна визначити як зафіксовані в правових нормах, що регулюють інформаційні відносини, положення та ідеї, які визначають сутність і зміст інформаційного права, надають системного характеру його нормам та інститутам, дають змогу говорити про цілісність механізму правового регулювання інформаційних відносин у суспільстві.

Принципи та норми перебувають у тісному взаємозв'язку, це підтверджується тим, що принципи обов'язково проявляють себе в нормах права, які своєю чергою повинні відповідати правовим принципам.

Єдиного погляду на класифікацію принципів інформаційного права серед вітчизняних учених немає. Як слушно зауважує Л.П. Коваленко, класифікація принципів інформаційного права дає змогу дослідити окремі з них, виявити їхні переваги й недоліки, розробити практичні рекомендації чи пропозиції щодо вдосконалення змісту окремих принципів. На переконання вченого, в основу класифікації варто покласти сферу застосування, характер нормативних актів, у яких вони закріплені, та пріоритет інтересів [2].

Залежно від сфери застосування принципи інформаційного права можуть бути поділені на загальноправові, міжгалузеві та галузеві.

Загальні принципи українського інформаційного права закріплені в Конституції України, конкретизуються й розвиваються в законодавчих та інших нормативно-правових актах. Загальні принципи права знаходять своє закріплення в нормах усіх галузей права. Правове регулювання діяльності суб'єктів в інформаційній сфері базується насамперед на таких загальноправових принципах, що притаманні всім галузям права, у тому числі інформаційному:

1) принцип законності, що вимагає непротивіччя нормативно-правових актів у сфері обігу інформації один одному. Він виражається в суворому дотриманні та виконанні інформаційно-правових норм і приписів громадянами, юридичними особами, державними органами та посадовими особами. Наприклад, відповідно до п. 5 ст. 6 Закону України «Про захист персональних даних» обробка персональних даних здійснюється «для конкретних і законних цілей, визначених за згодою суб'єкта персональних даних, або у випадках, передбачених законами України, у порядку, встановленому законодавством»;

2) принцип свободи доступу до інформації, який означає можливість вільного одержання, використання, поширення, зберігання та захисту інформації, необхідної для реалізації своїх прав, свобод і законних інтересів;

3) принцип вільного вираження поглядів і переконань, що передбачає право публічно висловлювати думки, міркування, оцінки, відомості (коли людина ділиться своїми судженнями, оцінками й відомостями з будь-ким або дізнається про думки, оцінки інших людей через засоби масової інформації тощо);

4) принцип верховенства права, який полягає в тому, що суд під час вирішення справи стосовно порушення законодавства про інформацію керується вимогою про те, що людина, її права й свободи визнаються найвищими цінностями та визначають зміст і спрямованість держави;

5) принцип справедливості, що містить у собі вимогу відповідності між практичною роллю різних індивідів у житті суспільства та їхнім соціальним статусом, злочином і покаранням. Принцип справедливості є важливим під час вирішення конкретних справ у сфері інформаційних відносин (наприклад, під час визначення міри стягнення за порушення законодавства про доступ до публічної інформації);

6) принцип рівності всіх перед законом, який виявляється в тому, що не може бути жодних привілеїв чи обмежень за ознаками раси, політичних і релігійних переконань, соціального походження тощо. Усі громадяни мають рівні права та обов'язки у сфері інформаційних відносин.

Міжгалузеві принципи характерні також для інформаційного права, як і для інших галузей.

Насамперед варто назвати принцип гласності. Принцип гласності й відкритості судочинства є одним із загальновизнаних міжнародних стандартів належного правосуддя. Так, Загальна декларація прав людини (1948 р.) містить вимогу про необхідність забезпечення природного та невід'ємного права кожного на розгляд його справи «гласно та із додержанням усіх вимог справедливості незалежним і неупередженим судом». Відповідно до п. 1 ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (1950 р.) публічний розгляд справи є одним з елементів справедливого судового розгляду, а судові рішення проголошуються публічно. Гласність і відкритість судової влади постає із загального обов'язку правової демократичної держави висвітлювати діяльність державних органів. Ці відносини врегульовано Законом України «Про порядок висвітлення діяльності органів держав-

ної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації» від 23 вересня 1997 р. № 539/97-ВР, який поширює свою дію також на органи судової влади.

У чинному процесуальному законодавстві використовують такі терміни щодо позначення цього принципу: «гласність судового розгляду» (ст. 20 Кримінального процесуального кодексу України), «гласність розгляду справ» (ст. 44 Господарського процесуального кодексу України), «гласність та відкритість судового розгляду» (ст. 6 Цивільного процесуального кодексу України), «гласність і відкритість адміністративного процесу» (ст. 12 Кодексу адміністративного судочинства України).

З набуттям чинності Законом України «Про доступ до судових рішень» від 22 грудня 2005 р. зміст судових рішень, розміщених на офіційному вебпорталі судової влади, може бути доступний кожному громадянину. Відповідно, зміст принципу гласності судочинства також розширюється через забезпечення доступу громадян до судової інформації в електронному форматі.

Згідно зі ст. 11 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 7 липня 2010 р. ніхто не може бути обмежений у праві на отримання в суді усної чи письмової інформації про результати розгляду його судової справи. Кожен, хто не є стороною у справі, має право на вільний доступ до судового рішення в порядку, встановленому законом. Розгляд справ у судах відбувається відкрито, крім випадків, установлених процесуальним законом.

Таким чином, принцип гласності є міжгалузевим принципом, який є загальним для таких галузей права, як інформаційне, кримінальне процесуальне, господарське процесуальне, цивільне процесуальне, адміністративне процесуальне.

У ст. 2 Закону України «Про інформацію» [3] закладена система принципів правового регулювання відносин у сфері інформації, яка може бути використана як основа **галузевих принципів інформаційного права**.

Закон України «Про інформацію» закріплює, що правове регулювання відносин, які виникають у сфері інформації, ґрунтується на таких принципах:

1) *гарантованості права на інформацію*. У ст. 6 Закону України «Про інформацію» визначені гарантії права на інформацію. Так, право на інформацію забезпечується такими положеннями: а) створенням механізму реалізації права на інформацію; б) створенням можливостей для вільного доступу до статистичних даних, архівних, бібліотечних і музейних фондів, інших інформаційних банків, баз даних, інформаційних ресурсів; в) обов'язком суб'єктів владних повноважень інформувати громадськість і засоби масової інформації про свою діяльність та прийняті рішення; г) обов'язком суб'єктів владних повноважень визначити спеціальні підрозділи або відповідальних осіб для забезпечення доступу запитувачів до інформації; г) здійсненням державного та громадського контролю за додержанням законодавства про інформацію; д) встановленням відповідальності за порушення законодавства про інформацію;

2) *відкритості, доступності інформації, свободі обміну інформацією*. У ч. 3 ст. 19 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права визначено, що користування правом свободи шукати, одержувати й поширювати будь-яку інформацію накладає особливі обов'язки та особливу відповідальність. Воно може бути пов'язане з певними обмеженнями, які, однак, мають встановлюватися законом та бути необхідними для поважання прав і репутації інших осіб та для охорони державної безпеки, громадського порядку, здоров'я чи моральності населення. У Законі України «Про доступ до публічної інформації» деталізований зазначений вище міжнародний стандарт. Так, у ст. 4 цього акта зазначено: «Доступ до публічної інформації відповідно до цього Закону здійснюється на принципах: 1) прозорості та відкритості діяльності суб'єктів владних повноважень; 2) вільного отримання, поширення та будь-якого іншого використання інформації, що була надана або оприлюднена відповідно до цього Закону, крім обмежень, встановлених законом». У ст. 6 Закону України «Про доступ до публічної інформації» зазначено, що інформацією з обмеженим доступом є конфіденційна інформація, таємна інформація та службова інформація. Обмеження доступу до інформації здійснюється відповідно до закону за дотримання сукупності таких вимог: а) виключно в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або гро-

мадського порядку з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення, захисту репутації або прав інших людей, запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету й неупередженості правосуддя; б) розголошення інформації може завдати істотної шкоди цим інтересам; в) шкода від оприлюднення такої інформації переважає суспільний інтерес в її отриманні;

3) *достовірності та повноті інформації*. Надання або поширення недостовірної інформації є підставою для застосування до винних у цьому осіб встановленої законодавством відповідальності. Стаття 277 Цивільного кодексу України визначає спростування недостовірної інформації. Так, фізична особа, особисті немайнові права якої порушено внаслідок поширення про неї та/або членів її сім'ї недостовірної інформації, має право на відповідь, а також на спростування цієї інформації. Спростування недостовірної інформації здійснюється особою, яка поширила інформацію. Таким чином, відповідно до ч. 2 ст. 302 Цивільного кодексу України фізична особа, яка поширює інформацію, зобов'язана переконатися в її достовірності. Фізична особа, яка поширює інформацію, отриману з офіційних джерел (інформацію органів державної влади, органів місцевого самоврядування, звіти, стенограми тощо), не зобов'язана перевіряти її достовірність та не несе відповідальності в разі її спростування. Фізична особа, яка поширює інформацію, отриману з офіційних джерел, зобов'язана робити посилання на таке джерело;

4) *свободі вираження поглядів і переконань*. Принцип свободи вираження поглядів і переконань спирається на конституційний та міжнародний принцип свободи слова, що закріплений у Конституції України та в міжнародних актах. Так, у ст. 19 Загальної декларації прав людини зазначено: «Кожна людина має право на свободу переконань і на вільне їх виявлення; це право включає свободу безперешкодно дотримуватися своїх переконань та свободу шукати, отримувати й поширювати інформацію та ідеї будь-якими засобами і незалежно від державних кордонів». У ст. 19 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права проголошено: «Кожна людина має право безперешкодно дотримуватися своїх поглядів. Кожна людина має право на вільне вираження свого погляду; це право включає свободу шукати, одержувати й поширювати будь-яку інформацію та ідеї незалежно від державних кордонів, усно, письмово чи за допомогою друку або художніх форм вираження або іншими способами на свій вибір»;

5) *правомірності одержання, використання, поширення, зберігання та захисту інформації*. Варто зазначити, що цей принцип не знайшов свого подальшого трактування та нормативного регулювання;

6) *захищеності особи від втручання в її особисте й сімейне життя*. Цей принцип знайшов своє відображення як у конституційних нормах, так і в міжнародних стандартах та галузевих законах. Так, відповідно до ст. 12 Загальної декларації прав людини ніхто не може зазнавати безпідставного втручання в його особисте й сімейне життя, безпідставного посягання на недоторканність його житла, таємниці його кореспонденції або на його честь і репутацію; кожна людина має право на захист закону від такого втручання або таких посягань. Вказаний принцип також знайшов відображення в ст. 17 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права та в ст. 32 Конституції України. Стаття 182 Кримінального кодексу України прямо передбачає відповідальність за порушення недоторканності приватного життя, зокрема за незаконне збирання, зберігання, використання, знищення, поширення конфіденційної інформації про особу або незаконну зміну такої інформації. Норми Цивільного кодексу України (ст. ст. 270, 277, 278) та Сімейного кодексу України (ст. 18) також передбачають право на захист від втручання в сімейне життя. Стаття 301 Цивільного кодексу України гарантує право на особисте життя та його таємницю. Так, фізична особа має право на особисте життя, вона сама визначає своє особисте життя й можливість ознайомлення з ним інших осіб. Фізична особа має право на збереження в таємниці обставин свого особистого життя. Обставини особистого життя фізичної особи можуть бути розголошені іншими особами лише за умови, що вони містять ознаки правопорушення, що підтверджено рішенням суду, а також за її згодою.

Крім того, у ст. 3 Закону України «Про інформацію» закріплено, що одним із напрямів державної інформаційної політики є *забезпечення рівних можливостей щодо створення, збирання, одержання, зберігання, використання, поширення, охорони, захисту інформації*. Зазначене положення можна вважати також галузевим принципом інформаційного права. До речі, Закон України «Про доступ до публічної інформації», який був прийнятий значно пізніше, у ст. 4 визначає *рівноправність* як принцип доступу до публічної інформації, а саме: доступ до публічної інформації здійснюється на основі принципу рівноправності незалежно від ознак раси, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного й соціального походження, майнового стану, місця проживання, мовних або інших ознак.

Стаття 3 Закону України «Про інформацію» виділяє ще один напрям державної інформаційної політики, який також можна вважати базовим принципом інформаційного права, – *забезпечення інформаційної безпеки України*. Цей принцип знайшов своє відображення в ст. 17 Конституції України, у якій проголошено: «Захист суверенітету та територіальної цілісності України, забезпечення її економічної й інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави, справою всього Українського народу».

Аналіз наведеної системи принципів змушує вирішити насамперед питання про можливість її розгляду як системи принципів інформаційного права. Однак закріплена в Законі України «Про інформацію» система принципів поширюється лише на відносини, які регулюються цим законом, а він не охоплює низку відносин, що врегульовані іншими законами інформаційно-правової сфери. Аналіз більшості цих принципів свідчить про можливість їх застосування до більшості відносин інформаційної сфери.

Як уже зазначалося, єдиного погляду на систему галузевих принципів інформаційного права серед науковців немає. Так, О.А. Баранов, наголошуючи на тому, що зміст принципів інформаційного права повинен сприяти становленню конкретних вимог до мети й методів правового регулювання, змісту сукупності правових норм, а також відображати специфіку, визначати основні якісні особливості, виділяє 15 принципів інформаційного права, якими є:

- свобода одержання та поширення інформації;
- об'єктивність, вірогідність, повнота й точність інформації;
- гармонізація інтересів особи, суспільства та держави в інформаційній діяльності;
- мінімізація негативного інформаційного впливу (наприклад, таких загроз, як поширення в засобах масової інформації сцен насильства, жорстокості, порнографії або поширення недостовірної інформації);
- мінімізація негативних наслідків функціонування інформаційних технологій;
- недопущення несанкціонованого поширення, використання та знищення інформації;
- інформація виступає як об'єкт цивільних відносин;
- невідторгаємість інформації;
- єдність і різниця інформації та носія інформації;
- об'єктивність надання інформації;
- первинність створення інформації;
- обмеження доступу до інформації;
- обов'язковість опублікування;
- взаємна гармонізація інформаційного права та всієї системи вітчизняного законодавства;
- гармонізація українського інформаційного законодавства з міжнародним законодавством і законодавством інших країн [4, с. 9–14].

Варто зауважити, що певну частину принципів О.А. Баранов сформулював з урахуванням інформації як об'єкта суспільних відносин, а іншу частину принципів – з урахуванням інформації як об'єкта цивільних правовідносин. Однак вважаємо, що невідторгаємість інформації, єдність і різниця інформації та носія інформації, первинність створення інформації – це ознаки інформації як об'єкта цивільних відносин, а не зафіксовані в правових нормах положення та ідеї, що регулюють інформаційні відносини в суспільстві.

Галузеві принципи інформаційного права можна розділити на три блоки. Перший блок – принципи, що відображають загальну природу інформації як об'єкта правовідносин, природу інформаційних правовідносин: принцип гарантованості права на інформацію; принцип забезпечення рівних можливостей щодо створення, збирання, одержання, зберігання, використання, поширення, охорони й захисту інформації; принцип достовірності та повноти інформації; принцип заборони цензури інформаційної діяльності; принцип правомірності одержання, використання, поширення, зберігання та захисту інформації.

Другий блок – принципи, що відображають природу загальнодоступності (відкритості) інформації: принцип відкритості, доступності інформації; принцип свободи обміну інформацією; принцип свободи вираження поглядів і переконань.

Третій блок – принципи, що відображають природу конфіденційності інформації та можливого шкідливого характеру дій із нею: принцип інформаційної безпеки; принцип захищеності особи від втручання в її особисте й сімейне життя; принцип неприпустимості збору, зберігання, використання та поширення інформації про приватне життя особи без її згоди.

Виділення четвертого рівня – системи принципів, які зумовлюють специфіку підгалузей та окремих інститутів інформаційного права – пов'язується насамперед із тим, що характер багатьох інформаційних відносин сьогодні є досить відокремленим і має низку специфічних рис, тому певні базові ідеї, що лежать в основі одних підгалузей та інститутів, є абсолютно неприйнятними для інших. Наприклад, у ст. 6 Закону України «Про телекомунікації» визначені такі принципи діяльності у сфері телекомунікацій: забезпечення сталості телекомунікаційних мереж та управління цими мережами з урахуванням їхніх технологічних особливостей на основі єдиних стандартів, норм і правил; заохочення конкуренції в інтересах споживачів телекомунікаційних послуг; збільшення обсягів телекомунікаційних послуг і їх переліку та утворення нових робочих місць; упровадження світових досягнень у сфері телекомунікацій, залучення, використання вітчизняних та іноземних матеріальних і фінансових ресурсів, новітніх технологій, управлінського досвіду [5].

Свою специфіку має також правове регулювання поширення масової інформації. Так, у ст. 5 Закону України «Про телебачення і радіомовлення» [6] наведені такі принципи:

- заборона цензури інформаційної діяльності телерадіоорганізації;
- незалежність у визначенні змісту програм та передач телерадіоорганізації;
- недопущення не вмотивованого законодавством України втручання органів державної влади чи органів місцевого самоврядування, громадських або релігійних об'єднань, їхніх посадових осіб чи працівників, а також власників у сферу професійної діяльності телерадіоорганізацій.

Висновки. Принципи інформаційного права не лише є галузевими основоположними засадами, а й втілюють базові ідеї законодавчого забезпечення прав людини на основі розроблених і діючих міжнародних стандартів сфери обігу інформації. У майбутньому Інформаційному кодексі України мають бути визначені принципи інформаційного права в окремій статті такого змісту: «Принципами інформаційного права є: гарантованість права на інформацію; забезпечення рівних можливостей щодо створення, збирання, одержання, зберігання, використання, поширення, охорони й захисту інформації; відкритість, доступність інформації, свобода обміну інформацією; забезпечення інформаційної безпеки; достовірність і повнота інформації; свобода вираження поглядів і переконань; заборона цензури інформаційної діяльності; правомірність одержання, використання, поширення, зберігання та захисту інформації; захищеність особи від втручання в її особисте й сімейне життя».

Список використаних джерел:

1. Велика українська юридична енциклопедія : у 20 т. / редкол. : В.Я. Тацій (гол.) та ін. Харків : Право, 2017. Т. 3 : Загальна теорія права / за ред. О.В. Петришина (гол.) та ін. 952 с.
2. Коваленко Л.П. Принципи інформаційного права. *Державне будівництво і місцеве самоврядування*. 2012. Вип. 23. С. 185–195.

3. Про інформацію : Закон України від 2 жовтня 1992 р. № 2657-XII / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>.
4. Баранов О.А. Система принципів інформаційного права. *Правова інформатика*. 2006. № 2(10). С. 5–15.
5. Про телекомунікації : Закон України від 18 листопада 2003 р. № 1280-IV / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1280-15>.
6. Про телебачення і радіомовлення : Закон України від 21 грудня 1993 р. № 3759-XII / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3759-12>.

ШАХОВ С. В.,
народний депутат України

УДК 342.9
DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736-2019-3-2-9>

ОБУМОВЛЕНІСТЬ ЕФЕКТИВНОСТІ НОРМ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА ЯКІСТЮ ПРАВОЗАСТОСОВЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті досліджено обумовленість ефективності норм адміністративного права якістю правозастосовної діяльності. Визначено, що якість є інтегральною характеристикою ефективності норм адміністративного права чи будь-якого іншого феномену як сукупності необхідної кількості взаємопов'язаних між собою системними та іншими суттєвими зв'язками елементів. Якість правозастосовної діяльності виявляє себе тоді, коли відбувається інституціоналізація правового задуму у реальному житті на підставі вихідних концептів правової культури – принципів справедливості, рівності, свободи та інших.

Специфіка ефективності адміністративно-правового застосування зумовлена професійністю інтерпретації чинних норм, кваліфікацією релевантних їм фактичних обставин справи і поєднанням цих двох елементів у правозастосовному акті на підставі винайдення балансу між приватним і публічним інтересами, а також іншими засадничими ідеями права.

Наголошено, що якість правозастосування залежить від якості норм адміністративного права, стану кореляції таких норм із менталітетом суспільства, його правовою культурою, правосвідомістю громадян та іншими суміжними їм речами.

Ключові слова: адміністративне право, адміністрування, відповідальність, ефективність, норма права, порядність, правозастосування, професійність, якість.

В статье исследована обусловленность эффективности норм административного права качеством правоприменительной деятельности. Определено, что качество представляет собой интегральную характеристику эффективности норм административного права или любого другого феномена как совокупности необходимого количества взаимосвязанных между собой системными и другими существенными связями элементов. Качество правоприменительной деятельности проявляется тогда, когда происходит институционализация пра-

